HALK BİLİMİ VE YAPAY ZEKÂ

Editör
Hasan KIZILDAĞ

UMAY YAYINEVİ

HALK BİLİMİ VE YAPAY ZEKÂ

Editör

Hasan KIZILDAĞ

HALK BİLİMİ VE YAPAY ZEKÂ

Editör
Hasan KIZILDAĞ

Kütüphane Kartı/Catalog in Publication
1. Baskı, Umay Yayınevi, iv+225 sf., dizin yok, kaynakça var, ek görseller var, Samsun, 2026; 1st Edition, Umay Publishing House, iv+225 pages, no index, bibliography included, no images, Samsun, 2026

Anahtar Kelimeler/Key Words

1. Halk Bilimi, 2. Yapay Zekâ, 3. Dijital Kültür, 4. Gelenek, 5. Değişim-Dönüşüm

THEMA ve BISAC Kodları/THEMA & BISAC Codes

Thema Main and Second: 1. JBCC — Cultural studies (Kültürel çalışmalar), 2. UYQ — Artificial Intelligence (Yapay Zeka)

BISAC Main and Second: 1. SOC011000 — SOCIAL SCIENCE / Folklore & Mythology (Sosyal Bilimler / Halk Bilimi ve Mitoloji), 2. SOC002010 — SOCIAL SCIENCE / Anthropology / Cultural & Social (Sosyal Bilimler / Antropoloji / Kültürel ve Sosyal)

Kitabın bütün yayın hakları Umay Yayınevi'ne aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz. Kitabın bütünü benzerlik ve yapay zekâ tespit yazılımıyla taranmıştır. Çalışmaların bütün hukukî sorumluluğu bölüm yazarlarına aittir. All publication rights to this book belong to Umay Publishing House. Without written permission from the publisher, except for academic studies and promotional activities where the source is clearly indicated, the book may not be quoted in part or in whole; it may not be copied, reproduced, or published in any printed or digital medium. The entire book has been scanned using similarity and ai detection software. All legal responsibility for the chapters rests with the authors.

Atıf/Cite: Kızıldağ, H. (Ed.). (2026). *Halk bilimi ve yapay zekâ*. Umay Yayınevi.

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI SERTİFİKA NU/ *Certificate Number*: 82658

ISBN: 978-625-5036-15-5

DOI: 10.5281/zenodo.23780298

Kapak-Dizgi/*Cover-Design*:

Umay Yayınevi

Baskı-Cilt / *Printing and Binding:* Saytek Dijital Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi

Matbaa Sertifika No/ *Printing House Certificate No.:* 82296

Web Sitesi/ *Web Page*:
https://umayyayinevi.com

E-posta/*Contact*:

umayyayinevi@gmail.com
iletisim@umayyayinevi.com

Adres/Address:

55270, Atakum/Samsun/ Türkiye

ÖN SÖZ

Küreselleşme süreçlerinin ve dijitalleşme dalgalarının, içtimai hayatın bütün katmanlarını yeniden ürettiği yapay zekâ devrinde halk bilimi ve çalışma alanları da radikal bir dönüşüm evresindedir. Geleneksel kültürün aktarım mecraları, mekânsal sınırları aşan algoritmik sistemler ve yapay zekâ teknolojileriyle yeniden şekillenmektedir. Elinizdeki bu eser, bu tarihsel kırılma noktasından hareketle, folklor ile yapay zekâ arasındaki çok katmanlı etkileşimi akademik bir perspektifle ele almayı amaçlamaktadır.

Çalışma, teorik çerçeveden pratik uygulamalara uzanan geniş bir yelpazede, dijital çağın kültürel kodlarını masaya yatırmaktadır. Kitabın ilk bölümünde yapay zekâ ekseninde anlatıcı, dinleyici ve performans unsurlarının dönüşümü irdelenirken; müteakip bölümlerde folklorda sahicilik sorunu, siborglar ve yeni toplumsal ritüeller, coğrafi bilgi sistemleriyle haritalandırılan yaşayan insan hazineleri ile dijital ozanlık olgusu derinlemesine incelenmiştir. Ayrıca geleneksel anlatıların algoritmik modellerle yeniden üretimi, üzerlik ritüelinin sosyal medyadaki dönüşümü ve taş kesilme efsanelerinin yapay zekâ potansiyeli gibi özgün konular, mukayeseli bir metodolojiyle ele alınmıştır. Kitabın kapanış bölümünde ise yapay zekâ mecralarının üçüncül sözlü kültür ortamı olma potansiyeli tartışmaya açılmıştır.

Bu çalışmanın, halk bilimi ile yapay zekânın kesişim kümesinde yapılacak yeni araştırmalara ilham vermesini ve akademi dünyasına nitelikli bir katkı sunmasını dilerim.

Hasan Kızıldağ

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ •i

İÇİNDEKİLER •ii

BÖLÜMLERİN KÜNYELERİ •iv

Prof. Dr. Mehmet Ali YOLCU

YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA FOLKLORDA ANLATICI, DİNLEYİCİ VE PERFORMANSIN DÖNÜŞÜMÜ •1

Doç. Dr. Recai BAZANCİR

YAPAY ZEKÂ ÜRETİMLİ FOLKLORDA SAHİCİLİK SORUNU VE GELENEĞİN SINIRLARI •19

Dr. Öğr. Üyesi Deniz GÜÇLÜ

GELECEĞİN FOLKLORU: SİBORGLAR, YAPAY ZEKÂLAR VE YENİ TOPLUMSAL RİTÜELLER •44

Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir ÖNKOL

DİJİTAL FOLKLOR VE MEKÂNSAL ANALİZ: TÜRKİYE'NİN YAŞAYAN İNSAN HAZİNELERİNİN COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİYLE HARİTALANDIRILMASI •72

Öğr. Gör. Dr. Faruk DOĞAN

DİJİTAL OZANLIK: YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA ÂŞIKLIK GELENEĞİNİN ALGORİTMİK DÖNÜŞÜMÜ •87

Dr. Funda AYDIN

YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA ANLATI GELENEĞİNİN YENİDEN ÜRETİMİ: BASAT'IN TEPEGÖZ'Ü ÖLDÜRDÜĞÜ BOY ÖRNEĞİNE ALGORİTMİK YAKLAŞIM •127

Arş. Gör. Reyyan ÖZKILIÇ

ÜZERLİK GELENEĞİNİN SOSYAL MEDYADA YENİDEN ÜRETİMİ VE DÖNÜŞÜMÜ **•154**

Bil. Uzm. Gamze KILIÇ

GELENEKTEN ALGORİTMAYA: YAPAY ZEKÂNIN TÜRK HALK EDEBİYATINDAKİ "TAŞ KESİLME" EFSANELERİNİ YENİDEN ÜRETME POTANSİYELİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ **•186**

Doç. Dr. Hasan KIZILDAĞ

YAPAY ZEKÂ MECRALARI ÜÇÜNCÜL SÖZLÜ KÜLTÜR ORTAMI OLABİLİR Mİ? **•204**

BÖLÜMLERİN KÜNYELERİ

Yolcu, M. A. (2026). Yapay zekâ çağında folklorda anlatıcı, dinleyici ve performansın dönüşümü. H. Kızıldağ (Ed.), *Halk bilimi ve yapay zekâ* içinde (ss. 1-18). Umay Yayınevi.

Bazancir, R. (2026). Yapay zekâ üretimli folklorda sahicilik sorunu ve geleneğin sınırları. H. Kızıldağ (Ed.), *Halk bilimi ve yapay zekâ* içinde (ss. 19-43). Umay Yayınevi.

Güçlü, D. (2026). Geleceğin folkloru: Siborglar, yapay zekâlar ve yeni toplumsal ritüeller. H. Kızıldağ (Ed.), *Halk bilimi ve yapay zekâ* içinde (ss. 44-71). Umay Yayınevi.

Önkol, A. (2026). Dijital folklor ve mekânsal analiz: Türkiye'nin yaşayan insan hazinelerinin coğrafi bilgi sistemleriyle haritalandırılması. H. Kızıldağ (Ed.), *Halk bilimi ve yapay zekâ* içinde (ss. 72-86). Umay Yayınevi.

Doğan, F. (2026). Dijital ozanlık: Yapay zekâ çağında âşıklık geleneğinin algoritmik dönüşümü. H. Kızıldağ (Ed.), *Halk bilimi ve yapay zekâ* içinde (ss. 87-126). Umay Yayınevi.

Aydın, F. (2026). Yapay zekâ çağında anlatı geleneğinin yeniden üretimi: Basat'ın Tepegöz'ü öldürdüğü boy örneğine algoritmik yaklaşım. H. Kızıldağ (Ed.), *Halk bilimi ve yapay zekâ* içinde (ss. 127-153). Umay Yayınevi.

Özkılıç, R. (2026). Üzerlik geleneğinin sosyal medyada yeniden üretimi ve dönüşümü. H. Kızıldağ (Ed.), *Halk bilimi ve yapay zekâ* içinde (ss. 154-185). Umay Yayınevi.

Kılıç, G. (2026). Gelenekten algoritmaya: Yapay zekânın Türk halk edebiyatındaki "taş kesilme" efsanelerini yeniden üretme potansiyeli üzerine karşılaştırmalı bir analiz. H. Kızıldağ (Ed.), *Halk bilimi ve yapay zekâ* içinde (ss. 186-203). Umay Yayınevi.

Kızıldağ, H. (2026). Yapay zekâ mecraları üçüncül sözlü kültür ortamı olabilir mi? H. Kızıldağ (Ed.), *Halk bilimi ve yapay zekâ* içinde (ss. 204-225). Umay Yayınevi.